

Sygn. akt IV CSK 333/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa "P." Spółki Akcyjnej w G.

przeciwko M.S. i A.S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 18 kwietnia 2018 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt I ACa .../16,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. nakazem zapłaty wydanym w dniu 2 kwietnia 2014 r. w postępowaniu nakazowym zobowiązał pozwanych M.S. i A.S. aby zapłacili solidarnie powódce „P.” spółce akcyjnej w G. 139388,28 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 4 czerwca 2013 r. oraz kosztami postępowania w kwocie 5343,00 zł a po rozpoznaniu zarzutów pozwanych, wyrokiem z dnia 22 grudnia 2015 r, uchylił ten nakaz i oddalił powództwo.

Sąd Apelacyjny w [...]., na skutek apelacji powódki, wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że utrzymał nakaz zapłaty w mocy i orzekł o kosztach postępowania.

W sprawie ustalono, że w dniu 6 października 2009 r. powódka zawarła z pozwanym M.S. umowę leasingu operacyjnego. Zgodnie z tą umową, powódka zobowiązała się sfinansować zakup samochodu ciężarowego marki BMW 530xd, zaś pozwany przyjął na siebie obowiązek zapłaty powódce 48 rat leasingowych w kwotach po 4490,82 brutto zł; do chwili wygaśnięcia umowy samochód miał stanowić własność powódki a następnie zostać wykupiony przez pozwanego. Pozwany wystawił i wręczył pozwanemu podpisany przez siebie weksel *in blanco*, poręczony przez żonę – pozwaną A.S. Do weksla została dołączona deklaracja wystawcy i poręczyciela wekslowego, upoważniająca do jego wypełnienia w każdym czasie na sumę odpowiadającą wierzytelności z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy leasingu; finansujący miał prawo opatrzyć weksel datą płatności według swojego uznania i zawiadomić o tym leasingobiorcę najpóźniej w siódmym dniu przed terminem płatności.

W czasie wykonywania umowy leasingu okazało się, że samochód będący jego przedmiotem pochodzi z kradzieży; został on odebrany pozwanemu w dniu 14 maja 2010 r. i zatrzymany przez organy ścigania. Powódka, po zaprzestaniu uiszczania rat leasingowych, wezwała pozwanego do zwrotu pojazdu, a w dniu 20 maja 2010 r. – wobec bezskuteczności tego wezwania – wypowiedziała umowę leasingu i zażądała uiszczenia rat pozostałych do zapłaty; pismo w tym przedmiocie zostało doręczone pozwanemu w dniu 25 maja 2010 r. Należności te nie zostały

uregulowane, w związku z czym powódka wezwała pozwanych do wykupu weksla *in blanco* wypełnionego w dniu 23 maja 2013 r., opatrzonego terminem płatności na dzień 3 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że skoro weksel stanowiący podstawę żądania pozwu zabezpieczał wierzytelność powódki wynikającą z obowiązku zapłaty rat leasingowych, to warunkiem jego prawidłowego wypełnienia było istnienie nieprzedawnionej wierzytelności z tego tytułu. Wierzytelność zabezpieczona wekslem stała się wymagalna w dniu 26 maja 2010 r. i – zgodnie z art. 118 k.c. – przedawniła się z w dniu 26 maja 2013 r. Wprawdzie powódka wypełniła weksel przed upływem terminu przedawnienia, ale opatrzyła go – niezgodnie z treścią porozumienia wekslowego - datą płatności przypadającą po upływie tego terminu. Nie doszło zatem do skutecznego wykreowania zobowiązania wekslowego usprawiedliwiającego żądanie zapłaty kwoty dochodzonej pozwem.

Sąd Apelacyjny podzielił - co do zasady - stanowisko, że wypełnienie weksla *in blanco* po upływie terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu jest niezgodne z deklaracją wekslową i może być przedmiotem zarzutu wystawcy weksla oraz poręczyciela opartego na art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 ze zm; dalej: „Pr.weksl.”). Uznał jednak, że w konkretnym stanie faktycznym sytuacja taka nie wystąpiła, gdyż weksel został wypełniony na trzy dni przed upływem terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego. Opatrzenie weksla datą płatności w dniu 3 czerwca 2013 r. nie było sprzeczne z treścią porozumienia wekslowego a w konsekwencji skutecznie wykreowało zobowiązanie wekslowe.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), pozwani wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, zarzucając naruszenie – przez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie - art. 10 i art. 70 Pr.weksl., art. 65 § 1 i 2 oraz art. 58 § 1 i 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości co do tego, że wystawca weksla *in blanco* oraz poręczyciel wekslowy mogą – na podstawie art. 10 Pr.weksl. powołać się wobec remitenta na zarzut wypełnienia przez niego weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem. Wyraził przy tym zapatrywanie, że treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla *in blanco*, wręczanego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest objęcie uzupełnienia weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Podkreślił, że przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego ma znaczenie do chwili uzupełnienia weksla; dopiero po tym uzupełnieniu powstaje zobowiązanie wekslowe i do przedawnienia objętego nim roszczenia stosuje się przepisy prawa wekslowego.

Przytoczone stwierdzenia są wyrazem aprobaty dominującego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska, według którego o uzupełnieniu weksla *in blanco* zgodnie z upoważnieniem osoby na nim podpisanej można mówić wtedy, gdy uzupełnienie to nastąpiło przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu (zob. m.in. wyroki: z dnia 14 października 1971 r., II CR 277/71, OSP 1971 r., nr 7 - 8, poz. 139, z dnia 9 września 2004 r., II CK 499/03, Glosa 2005, nr 4, s. 38, z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, Nr 11, poz. 130, z dnia 9 grudnia 2004 r., II CK 170/04, nie publ., z dnia 30 listopada 2005 r., III CK 274/05, nie publ., z dnia 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05, nie publ., z dnia 14 lipca 2006 r., II CSK 75/06, nie publ., z dnia 19 października 2006 r., V CSK 205/06, nie publ., z dnia 19 grudnia 2007 r., V CSK 323/07, nie publ., z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 522/07, nie publ., z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 548/07, nie publ., z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 616/09, nie publ., z dnia 1 grudnia 2010 r., I CSK 181/10, nie publ., z dnia 13 grudnia 2012 r., IV CSK 199/12, nie publ. i z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, OSNC-ZD 2015, Nr 4, poz. 64). W uzasadnieniu tego zapatrywania eksponowano potrzebę ochrony dłużnika przed zobowiązaniem bezterminowym oraz wyjątkowo wysokie ryzyko, jakie stwarza dla niego weksel *in blanco*, podkreślając, że - w świetle tych zagrożeń - czasowe ograniczenia możliwości uzupełnienia weksla nabierają szczególnego znaczenia. Wskazywano, że ścisła więź między zobowiązaniem wekslowym wynikającym z weksla *in blanco*

a roszczeniem podlegającym zabezpieczeniu przemawia za przyjęciem, że weksel ten może zostać uzupełniony jedynie w okresie przed upływem terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia. Uznawano, że również zastrzeżenie w porozumieniu wekslowym, że weksel *in blanco* może być wypełniony w każdym czasie, nie daje podstaw – w świetle dyrektyw art. 65 k.c. - do całkowitego oderwania możliwej chwili jego wypełnienia od okresu, w którym można dochodzić zabezpieczonego roszczenia; pogląd dopuszczający możliwość uzupełnienia weksla *in blanco* nawet po wielu latach od upływu przedawnienia roszczenia zabezpieczonego pozostaje w sprzeczności z przyjętym w art. 65 k.c. założeniem rozsądnego i celowego działania uczestników obrotu prawnego. Gdyby nawet w konkretnym przypadku udzielone upoważnienie do uzupełnienia weksla miało rzeczywiście oznaczać uprawnienie do dokonania tej czynności w każdym czasie bez jakichkolwiek ograniczeń, to taki zamiar stron nie mógłby być respektowany z przyczyn podobnych do tych, które legły u podstaw unormowań zawartych w art. 120 § 1 zdanie drugie k.c. oraz art. 365¹ k.c.

Nietrudno dostrzec, że przytoczone argumenty przemawiają nie tylko na rzecz poglądu wyłączającego możliwość wypełnienia weksla *in blanco* po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego roszczenia, ale również za uznaniem, że ograniczenie to odnosi się do oznaczenia na wekslu daty płatności. Prowadzi to do wniosku, że użycie w deklaracji wekslowej zwrotów wskazujących na możliwość wypełnienia weksla w każdym czasie oraz opatrzenia go datą płatności według uznania wierzyciela nie oznacza pozostawienia mu w tym zakresie pełnej dowolności. Weksel może być uzupełniony w dowolnej chwili, ale tylko przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu; może również zostać opatrzony dowolną datą płatności, ale mieszczącą się w okresie od dnia wymagalności zabezpieczonego roszczenia do dnia upływu terminu jego przedawnienia.

Sąd Apelacyjny, uznając za bezzasadny zarzut uzupełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową, nie wskazał bliżej przesłanek tej oceny. Z motywów zaskarżonego wyroku wynika, że zaakceptował ustalenia odnoszące się do treści porozumienia wekslowego zawartego między stronami, zawierającego – stosowane zwyczajowo - sformułowania upoważniające wierzyciela do

uzupełnienia weksla „w dowolnym czasie” i opatrzenia go datą płatności „według swego uznania”. Można zatem wnioskować, że sformułowania te zostały zinterpretowane jako dające wierzycielowi niczym nieskrępowaną swobodę przy oznaczeniu daty płatności weksla *in blanco*. Taka wykładnia porozumienia wekslowego ze wskazanych przyczyn nie może być zaaprobowana, co usprawiedliwia zarzut naruszenia art. 65 k.c. i nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutów obrazy art. 10 Pr.weksl. i art. 58 § 1 i 2 k.c.

Bezprzedmiotowe, na obecnym etapie postępowania, okazało się roztrząsanie zarzutu błędnej wykładni art. 70 Pr.weksl. Ocena, od jakiej daty należy liczyć bieg określonego w tym przepisie terminu przedawnienia roszczenia wekslowego może wchodzić w rachubę dopiero po przesądzeniu, że roszczenie takie powstało.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc